

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут лісового
і садово-паркового господарства
Кафедра відтворення лісів та лісових меліорацій

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ ТА ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИТОКИ, СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ АНТРОПОЦЕНУ

(присвячена 100-річчю кафедри відтворення лісів
та лісових меліорацій)

6-8 листопада 2019 рр.

м. Київ, Україна

ЛІСОРозВЕДЕННЯ НА ОСУШУВАНИХ ТОРФОВИЩАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

*В.М. Вір'овка, кандидат сільськогосподарських наук,
Панфільська дослідна станція
ННЦ «Інститут землеробства НААН України»*

Як потенційно родючі, але надмірно зволожені, торфові болота відносяться до судібровних трюфотопів – С. До проведення осушення деревна рослинність була представлена головним чином дрібноліссям вільхи та берези, у другому ярусі переважали кушові види верб, крушина, рідше ліщина. Ступінь покриття території сягав 40%. Після осушення гігротопи змінилися в бік сирих – 4 та вологих – 3, а родючість ґрунту, внаслідок мінералізації органічної речовини та тривалого сільськогосподарського використання, зросла до дібровних умов – D.

Слаболужна та близька до нейтральної реакція ґрунтового розчину карбонатних торфовищ Лісостепу України не дозволяє проводити тут лісорозведення хвойними породами (сосна звичайна, ялина звичайна, ялиця біла та ін.), тому основну увагу слід приділити листяним деревним породам, що ростуть у нашій зоні, по-можливості відбирати садивний матеріал з осушуваних територій місцевих видів.

Особливістю тополевих культур є їхня універсальність. Так за широкорядної їх посадки, в нашому випадку 6,0×6,0 м в майбутньому можна отримати крупні сортименти ділової деревини (до 400 м³/га у віці 30 років), а за щільної посадки (15 тис. шт./га) – коротко ротацийні енергетичні плантації для отримання паливної тріски. Крім того збільшення ширини в міжрядді та ряду у створюваних плантаціях до 8×8 або 10×10 м дозволяє вирощувати під наметом основного насадження інші культури, в тому числі багаторічні трави сінокісного або пасовищного використання.

Вербові плантації стійкіше за інші переносять тривале застійне зволоження, а за технологією створення та використання подібні до тополевих. Окремо слід виділити кушові верби – тритичинкову та прутювидну. Їх висока продуктивність дозволяє отримувати у дворічному прирості до 45 т сухої речовини з гектара, що еквівалентно енергетичній продуктивності у 314 Гдж/га.

За технологією створення вільхові культури на осушуваних торфовищах мало відрізняються від культур на мінеральних ґрунтах, про те нестача калію гальмує ріст саджанців у перші роки після посадки. На дослідних ділянках Панфільської дослідної станції було висаджено саджанці вільхи за схемою 3,0×1,0 м та за трьох способів підготовки ґрунту, з контролем – без обробітку. Зважаючи на нестачу в торфовому ґрунті калію, нами було введено ділянка з внесенням K_{180} .

Так, третій рік було внесено калійне удобрення різниці у прирості, на кінець вегетації, за висотою порівняно з не удобреною ділянкою складала 39,2 см, а на четвертий – 103 см, або більше ніж у три рази, що є максимальним показником з усіх досліджуваних ділянок, і вказує на високу ефективність внесення калійного добрива на торфових ґрунтах не тільки за вирощування сільськогосподарських культур, а і за лісогосподарського використання.

Очевидно, що висока конкуренція з боку трав'яної рослинності не дозволяє проводити посадку одно-дворічними сіянцями. З іншого боку саджанці великого розміру здорожують вартість створення плантацій. Доцільно створювати вільхові культури саджанцями вільхи висотою 0,8–1,4 м. Такі розміри забезпечують приживлюваність на рівні 94–98% та приріст за висотою на рівні 25 см у перші два роки (табл). Окремі саджанці вільхи та берези висотою більше 1,5 м мали приживлюваність 86,7 і 69,0% відповідно, проте визначальну роль тут відігравав стан кореневої системи.

Порівняльна характеристика приживлюваності та висоти насаджень окремих деревних порід

Видова назва	Вік, років	Схема посадки, м	Приживлюваність, %	Середня висота, см
Тополя чорна	3	6,0×6,0	86,3	5,5
Тополя 'Потужна'	3	6,0×6,0	91,2	7,1
Вільха чорна	6	3,0×0,5	93,1	9,5
Верба біла	6	3,0×1,0	95,0	11,9
Верба прутковидна	2	0,7×0,9	96,4	5,1
Верба тритичинкова	2	0,7×0,9	95,1	5,5

Отже, створення плантацій на осушених органогенних ґрунтах Лісостепу цілком можливе та доцільне. Використовуючи різний породний склад та змінюючи густоту посадки можна створювати плантації деревних культур різного цільового призначення.